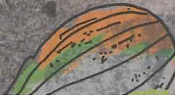
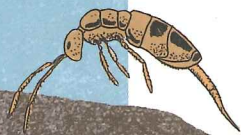

Inhoud

6	Inleiding	32	Een composthoop maken
8	Wat is compost?	34	Compost verzorgen
12	Wat is grond?	38	Compostdokter
16	Hoe compost de grond helpt	40	Activatoren en additieven
20	Wormen overall	42	Compostthee
24	Compostvrienden	44	Composteren met anderen
26	Verrukkelijke restjes	46	Composthelden
28	Een compostmenu	48	Index & Dankbetuigingen
30	Hete of koude composthoop?		

Inleiding

Fruit en groente zijn aan bederf onderhevig – leg maar eens een paar dagen een banaan op de vensterbank in de zon en kijk wat er gebeurt. Rotten is de manier van de natuur om de voedingsstoffen uit de planten te recyclen. Door die voedingsstoffen kunnen nieuwe planten groeien, wat weer de dieren helpt om te overleven. Hiernaast zie je hoe deze voedingsstoffenkringloop werkt.

Al het 'organische materiaal' verteert tot er iets ontstaat dat 'humus' wordt genoemd. Deze humus is rijk, bruin, plakkerig spul, dat vol zit met voedingsstoffen. Sommige dingen doen er veel langer over om tot humus af te breken dan andere, en hoewel we ongeveer weten hoe dit gebeurt, begrijpen zelfs de wetenschappers niet helemaal hoe humus tot stand komt. Wat we wel weten, is dat het geweldig is voor onze grond en voor onze planten.

In dit boek gaan we kijken naar de manier waarop je compost kunt maken. We maken ook kennis met enkele dieren en andere organismen die dit voor elkaar krijgen, en je leert hoe je zelf je eigen composthoop kunt maken en gebruiken.

HOE HET WERKT

POEP VERGAAT
tot compost, dat de
nieuwe grassen voedt,
waarmee de koeien
zich voeden.

KOEIEN ETEN GRAS,
heel veel gras, hun hele
leven lang.

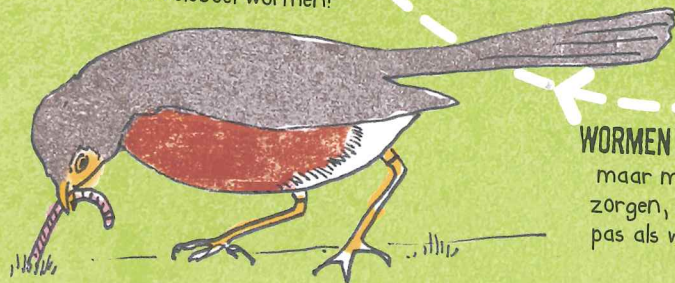
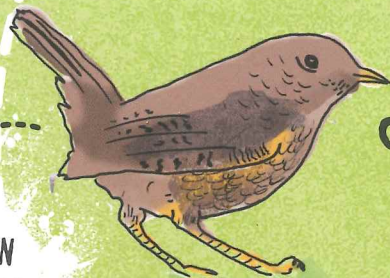
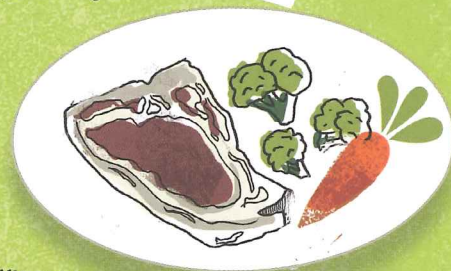
OEPS!

VOGELS POEPEN
op het gras, en hun
poep zit vol met
goede stoffen.

WIJ ETEN KOEIEN
(als we geen vegetariër zijn
tenminste).

VOGELS ETEN WORMEN...
een heleboel wormen!

WORMEN ETEN ONS OP,
maar maak je geen
zorgen, dat gebeurt
pas als we dood zijn!

Wat is compost?

Compost is het beste hulpmiddel om nieuwe planten te laten groeien. Omdat we niet willen dat er bergen met stinkende groenteresten in onze keuken liggen weg te rotten, gebruiken we compostvaten of composthopen. Als je voor je restjes zorgt terwijl ze verrotten, zul je beloond worden met hópen fantastische compost.

Compost in de natuur

Je ziet geen composthopen in de natuur. Dit komt doordat organisch materiaal in kleine hoeveelheden overal terecht komt. Bladeren vallen van de bomen, dieren doen hun behoefte en planten en dieren (**organismen**) sterven. Wat gebeurt hiermee? Het antwoord is dat er voor alles, levend of dood, iets anders bestaat wat het zal opeten. Dit wordt

vaak een 'voedselketen' genoemd. Maar eigenlijk is het geen keten, in werkelijkheid is dit één grote kringloop.

In een bos zullen bijvoorbeeld sappige noten die van de bomen vallen, opgegeten worden door dieren zoals eekhoorns. De uitwerpselen van de eekhoorn, en zijn hele lichaam wanneer hij sterft, worden voedsel voor wormen, schimmels en **micro-organismen** in de grond. Als die het materiaal eenmaal hebben opgegeten en afgebroken, komen de voedingsstoffen vrij en kan de boom deze gebruiken om te groeien en meer noten te produceren. Dus alle planten en dieren worden afgebroken, en het goede eruit wordt opgenomen door andere levende organismen in een 'kringloop van het leven'.

Een '**organisme**' is een dier, een plant of eencellige – alles wat leeft.

GEZINS-
ACTIVITEIT

INTERESSANT EXPERIMENT

* Ga naar een bosrijk gebied en graaf een gat (vraag toestemming van de eigenaar van het land). Aan de bovenkant van het gat zul je een dikke, donkerbruine laag aarde aantreffen. Deze bestaat hoofdzakelijk uit verrotte bladeren (bladaarde of humus) die in de herfst uit de bomen zijn gevallen. Naarmate je dieper de grond in gaat, zal deze bleker worden. Dit komt doordat, hoe dieper je komt, de hoeveelheid organisch materiaal kleiner wordt.

* In je eigen tuin zul je niet zulke duidelijke verschillen aantreffen in de lagen (tenzij je zo gelukkig bent om een grote boom te hebben waaronder je kunt graven), want de grond in tuinborders wordt meestal elk jaar omgespit, waardoor de lagen gemengd worden.

'micro-
organismen'
zijn heel kleine
organismen!

He jongens, we
kunnen ons hier
niet uitwormen,
uit deze klus . . .

Geen probleem,
ik vind het juist
gaaf om compost
te maken!

WORMWEETJE

Wanneer je compost toevoegt aan de grond, kunnen de bacteriën in de compost ervoor zorgen dat je planten minder ziektes krijgen.

De natuur nabootsen

Thuis compost maken is gewoon nadoen wat er in de natuur gebeurt. Wat we nodig hebben – water, lucht, organismen – zijn overal te vinden. Wij moeten zorgen voor de juiste omstandigheden, zodat ze hun werk kunnen doen op een manier die bij onze tuin past, hoe groot of klein die ook is.

Als we de natuur echt zouden nadoen, dan zouden we al ons fruit- en groenteafval in een dunne laag over de grond uitspreiden en wachten totdat deze in de grond wordt opgenomen. Dit wordt wel **'mulchen'** genoemd. Het heeft voordelen – het is snel en gemakkelijk, en je hoeft je niet druk te maken over de zorg voor een composthoop. Maar wie wil er nu naar half-verrotte groente kijken in zijn tuin? Het zal bovendien eerder ongewenste gasten aantrekken, zoals ratten.

Een andere eenvoudige manier om de natuur het meeste werk voor je te laten doen is je groenteafval in een gat in de grond stoppen.

Deze methode heet **kuilcomposter**. Je graaft een kuil en vult deze op met je groente- en tuinafval (wissel bij voorkeur bruin en groen materiaal af in lagen, zoals je bij een normale composthoop zou doen – zie blz. 37) en vervolgens bedek je alles met een laag aarde.

MULCHEN

Knabbel

Knabbel